

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

Самофатова В.А.

*к.е.н., доцент кафедри економіки промисловості
Одеська національна академія харчових технологій*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Основою сталого розвитку є паритетність відносин у тріаді людина – господарство – природа, що забезпечує перехід до такого способу взаємодії природи і суспільства, який характеризується як епоха ноосфери. Нині, цілком обґрунтовано, можна стверджувати, що концепція сталого розвитку є квінтесенцією світової наукової думки. Завдяки цим розробкам прогресивне людство замислилося про збереження місця існування, тим самим зроблено спробу переходу до ноосферних принципів, розроблених ще В. Вернадським. Інакше кажучи, хаотичний, стихійний саморозвиток має замінити розумна стратегія співіснування на засадах законів і процесів природної саморегуляції.

Сталість найважливіша характеристика будь-якої системи. Термін «сталий» означає стабільний, постійний у часі. Розвиток – це процес змін, що характеризується спадкоємністю, послідовністю, спрямованістю необоротністю і збереженням досягнутих результатів. Визначення сталого розвитку сформульовано в доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє»: Сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [1, с. 5].

На думку М. Хвесика та О. Шубалого «Процес розвитку відбувається щонайменше двома протилежними шляхами: мінливості і стійкості, хаосу і порядку, інволюції та еволюції. У цій єдності взаємопереходів і протилежних моментів розвитку, поняття сталого розвитку робить акцент на еволюції, узгодженості та спрямованості змін. Процесу такого розвитку притаманні порядок і безпека, виживання і збереженість структур, на протигагу хаосу і катастрофічності. Таким чином, сталий розвиток – це така творча еволюція системи, за якої ніякі перетворення всередині системи, ніякі зовнішні негативні фактори не можуть вивести її зі стану динамічної рівноваги» [2, с. 67].

Ефективне управління будь-якою економічною системою можливе лише шляхом пізнання закономірностей її розвитку.

На думку О. Шубравської сучасна агропродовольча система об'єднує у собі агропродовольче виробництво і продовольчий ринок [3, с. 25]. О. Павлов вважає, що «збалансований, узгоджений і гармонійний розвиток агропродовольчої сфери можливий лише на засадах комплексного підходу і спорідненості її виробничої, соціальної та природної складових» [4, с. 98].

Агропродовольча сфера входить до числа провідних секторів національної економіки, що визначають спеціалізацію країни, адже продукція сільського господарства і харчової промисловості є незамінною. Сільськогосподарські землі складають майже 43 млн га, з яких більше ніж 33 млн. га займає рілля.

Цей сектор економіки забезпечує зайнятість 23% населення, майже третину ВВП та 19% доходів від експорту [2, с. 67].

Агропродовольча система є складовою комплексного сталого соціо-еколого-економічного розвитку держави, для досягнення якого необхідне збалансування всіх його сфер. При цьому, структурна перебудова економіки має здійснюватися шляхом переходу від індустріально-аграрної моделі екстенсивного типу до конкурентоспроможної, інноваційної ринкової економіки інтенсивного типу (орієнтованої як на зовнішній, так і внутрішній ринок), де враховується повна економічна вартість використаних ресурсів і передбачається їх відновлення. Головним напрямом функціональних і структурних перетворень у агропродовольчій сфері метою переходу на засади сталого розвитку є наступні:

- впровадження науково обґрунтованих систем ведення сільського господарства та адаптованих до місцевих умов інноваційних технологій;

- реалізація заходів щодо підвищення врожайності зернових, овочевих, технічних культур, продуктивності і ефективності тваринницьких галузей господарства для задоволення як внутрішніх потреб, так і нарощування експортного потенціалу;

- розширення органічного землеробства, тобто сільськогосподарської діяльності із застосуванням біологічних методів захисту рослин та оптимальним використанням органічних і мінеральних добрив;

- збільшення обсягу виробництва високоякісних продуктів харчування, обґрунтована зміна структури харчування населення та забезпечення контролю якості сільськогосподарської продукції;

- сприяння розвитку збалансованих сільських територій; впровадження ефективного контролю за використанням генетично модифікованих організмів.

Аналіз світового розвитку суспільства показує, що чим вищий рівень соціально-економічного розвитку країни, тим вище зростають вимоги споживача до харчових та нехарчових товарів, одержаних з сільськогосподарської сировини. Щоб задовольнити ці потреби, суспільству необхідно не лише вивести нові сорти сільськогосподарських культур і породи тварин, а і перейти на принципово нові технології виробництва сільськогосподарської продукції, запровадити нові способи і методи переробки сировини, збереження та реалізації кінцевої продукції. Також тривожить тенденція відриву харчової промисловості від сільського господарства і зближення її з хімічною галуззю.

Забезпечення сталого розвитку підприємств агропродовольчої сфери, у довгостроковій перспективі, потребує визначення і формування основних стратегічних напрямків економічної сталості, створення і впровадження дієвої системи управління, що дозволяє досягнути максимальної ефективності управлінських рішень.

Сталий розвиток підприємств агропродовольчої сфери невідривний від процесу цілеспрямованих змін економічних і технологічних показників діяльності у взаємозв'язку з динамікою ринку, інноваційними технологіями і

соціальними тенденціями для найбільш повного задоволення споживчого попиту і ефективного функціонування у ринковому середовищі.

Інноваційна діяльність на підприємствах харчової промисловості потребує якісно нового підходу. Вона повинна бути не одиничною дією впровадження будь-якої новації, а стратегічно орієнтованою системою заходів з розробки, впровадження, освоєння і аналізу ефективності інновацій.

Сьогодні загально визнаною є необхідність забезпечення здорового збалансованого харчування, основні характеристики якого надані Всесвітньою Організацією охорони здоров'я. Виходячи з цього, інновації, що використовуються при виробництві продуктів харчування, повинні, як мінімум, не погіршувати відповідну харчову цінність продуктів, а оптимально забезпечувати задоволення потреби організму у збалансованому харчуванні. З іншого боку, здорове збалансоване харчування залежить і від самого споживача. Тому, процес розробки і впровадження інновацій на підприємствах харчової промисловості повинен супроводжуватися процесом формування перспективного попиту і формування попиту, заснованому на фундаментальних і прикладних медико-біологічних дослідженнях фізіології людини [5, с. 75].

Сталий розвиток є очевидною альтернативою тим кризовим процесам, що відбуваються у агропродовольчій сфері України, в результаті яких відбулася значна втрата економічного потенціалу та зниження рівня життя сільського населення.

Література

1. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвесика]; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 40 с.
2. Хвесик М.А. Сучасна парадигма сталого розвитку в умовах глобалізації / Хвесик М.А., Шубалий О.М. // Зб. наук. праць «Економіка природокористування і охорони довкілля». – 2011 – № 3. – С.61 – 69.
3. Шубравська О.В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України: монографія / О.В. Шубравська.– К.: Ін-т економіки НАН України. – 2002. – 203 с.
4. Павлов О.І. Агропродовольча сфера України як об'єкт національної безпеки // Економіка АПК. – 2014 – № 2– С.97 – 103.
5. Корнійчук Л. Теоретичні основи реалізації концепції сталого розвитку / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2010 – № 2. – С.72 – 83.

ЗМІСТ

Тематичний напрям 1

Теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери

Кирилюк І.М., Чвортко Л. А.

Особисті селянські господарства: місце і роль у продовольчому забезпеченні країни.....3

Немченко В.В., Немченко Г.В.

Проблеми сталого розвитку АПК України в умовах системної кризи.....6

Павлов О.І.

Руралістичні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери України.....8

Прокопенко К.О.

Цінові відносини в аграрному секторі в контексті забезпечення сталого розвитку.....11

Самофатова В.А.

Економічна сутність сталого розвитку агропродовольчої сфери України.....15

Тематичний напрям 2

Адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств України

Берегова Т.А.

Особливості формування стратегії розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості.....18

Валявський С.М.

Адаптація підприємств цукрової промисловості до умов світового ринку21

Ганусін С. Л.

Шляхи інтеграції харчових підприємств України до продовольчого ринку ЄС.....24

Крисанов Д. Ф.

Адаптація підприємств харчової промисловості України до європейського нормативного простору27

Кулаковська Т.А.

Регулювання на ринках агропродовольчої продукції.....31

Охріменко І.В.

Інтеграційна стратегія сільськогосподарського підприємства.....36

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua